

Sprekend Humanisme

Uitwerking van het interview met / lezing van/ forumdiscussie met / radioprogramma met:

Arie Bilius (1928-2007)

Datum	: 2003.
Lokatie	: Onbekend
Onderwerp(en)	: Humanistisch Verbond (Walcheren), WO II, FNV, Beweging van Kritische Humanisten (BKH), Scheepswerf De Schelde, filosofie
Duur interview	: 47:22 (min/sec)

Naam / functie interviewer(s)	: Pieter Edelman Humanistisch Historisch Centrum
Kader/context	: Bilius wordt door Pieter Edelman van HHC geïnterviewd in het kader van Sprekend Humanisme.
Datum uitwerking	: 29-05-2013
Uitgewerkt door	: A.M. Rackwitz, (HHC)

Niveau van uitwerking	: Indicatief (globaal. Tijd/onderwerp + kernzin(nen) en evt. opmerking)
Drager	: Gedigitaliseerde opname van een geluidscassetteband WAV bestand

WAV- 110 B.

Respondent : Arie Bilius (1928-2007). Markante en kritisch geëngageerde 'humanistisch/(revolutionair) socialistisch vrijdenker', zoals hij zichzelf noemde. Hij was lid van het Humanistisch Verbond en De Vrije Gedachte. Bilius chreef honderden brieven die hij, als kampioen ingezonden stukken schrijver nummer twee, naar de *Provinciaals Zeeuwse Courant* stuurde. In *De Vrije Gedachte* verschenen er vanaf 1990 in totaal zo'n twaalf artikelen van hem, die niet steeds alleen over vrijdenken, atheïsme, godsdienst of kapitalisme handelden, maar waarin deze ook gerelateerd werden aan actuele problemen en discussies, zoals de prostitutie, individualisme/egoïsme, de media, democratie en dergelijke. Hij was afkomstig uit een 'gelovig' NVV- en SDAP-nest. Arie besloot op zesjarige leeftijd om niet meer naar de kerk te gaan. In 1948 kwam hij, net in militaire dienst gegaan, in contact met het humanisme doordat kennissen bij zijn ouders thuis een exemplaar van *Mens en Wereld* hadden achtergelaten waarin een artikel over dienstweigering stond. Zo werd hij lid/abonnee van het Humanistisch Verbond. Verdediging van de eigen rechten van de ongodsdienstigen en antigodsdienstigheid, de strijd tegen het geloof: dát sprak hem toen vooral in het Verbond aan. Maar óók maatschappelijke betrokkenheid en een leven in overeenstemming met de rede, vormden de kern van zijn humanisme. Vandaar dat voor hem socialisme en humanisme in elkaars verlengde lagen, zodat hij in de tachtiger jaren, als lid van de Beweging van Kritische Humanisten, pleitte voor een veel

duidelijker maatschappelijke en politieke stellingname door het Verbond, dat zijnsinziens te weinig oog voor de klassenmaatschappij had. Verder was hij heel actief in onder meer de PSP, de anti-apartheidsbeweging, de milieubeweging, de verontruste FNV-ers. Jarenlang was hij penningmeester en later secretaris van het Gewest Walcheren van het Humanistisch Verbond, maar hij stopte er mee omdat hij de sfeer erin te behoudend en te weinig strijdbaar vond. Hij meldde zich na acht jaar weer aan omdat hij van de diensten van het Humanistisch Bureau voor Huwelijks- en Gezinsmoeilijkheden gebruik wilde maken.

Eén van zijn punten was de noodzaak van rijkdombestrijding. Arie werd pas relatief laat, namelijk in 1985, lid van De Vrije Gedachte, dit naar aanleiding van een persoonlijk gesprek met de toenmalige voorzitter van het Humanistisch verbond Walcheren, die tevens lid van DVG bleek te zijn. Binnen DVG hoopte hij méér steun te vinden in het aantonen dat religie in het algemeen de rijken in de kaart speelt. Ook stelde hij vaak de -in zijn ogen- non-activiteit van DVG vruchteloos aan de kaak.

Teller: minuut/sec	Index/onderwerp:	Opmerkingen:
00.00	Wanneer kwam hij met het Humanisme in aanraking?	1948-49
00.55	Sociaal betrokken PvdA lid en vakbondslid.	1956- 1957 om Hongarije kwestie uit de te 'Amerikanistische' PvdA gestapt
1.12	Werk en Athletiek	Met 23 jaar uit militaire dienst. Werkte 48 uur p/week bij scheepswerf De Schelde, tekenkamer. Trainde 5 keer per week. Was toen papieren lid van het Humanistisch Verbond.
2.05	Bestuurslid HV geworden	Iemand was penningmeester en voorzitter, maar B deed alles.
2.55	HV Vlissingen	30-32 leden, dubbele in Middelburg. Vlissingen opgeheven toen B eruit ging.
3.20	Stapt uit FNV, HV en PvdA	1956-1957
3.40	Na scheiding terug in HV.	
3.45	Humanisme toen en nu volgens Bilius.	Als bestuurslid ging B naar congressen. Als afdeling hield vroeger 's winters lezingen, stonden dicht bij motivatie oprichting HV. Nu lezingen die niets meer met humanisme te maken hebben.
5.49	Marian Slob gaf historische lezing	Over humanist Frankrijk van paar 100 jaar terug. Niks over vandaag de dag. Bijeenkomsten nu plaatselijk gaan over algemene ontwikkelingen.
7.10	Persoonlijk humanisme voor Bilius	Dat was toen en nu het zelfde.

Teller: minuut/sec	Index/onderwerp:	Opmerkingen:
7.50	Libbe van der Wal	Toetssteen van de rede is essentieel voor het humanisme. Libbe schreef dat Van Praag bij inaugurele redenen aan het blazen was (blabla verhaaltjes). Dat werd hem niet in dank afgenomen. Beter geschoolde mensen hadden toch belangstelling en intentie en inzicht in rest van de mensen, ook als die geen lid waren.
10.10	Het Humanistisch verbond schenkt geen aandacht aan sociale omstandigheden	Het zelfde als wat kerken deden: scheiden materie en geest.
10.28	Jan de Lede, rapporteur in lange haren tijd	Is later beroeps geworden bij HV. Liet bij plenaire bijeenkomst Bilius's verhaal weg tot zijn ongenoegen. Politieke reden. Bilius was toen secretaris (en getrouwd). De Lede uitgenodigd voor lezing, overnacht bij Bilius en vrouw. De Lede was niet progressief genoeg voor B (De Lede vond lange haren maar niets).
13.00	Samenvatting interviewer. De rede was belangrijk evenals sociale gerichtheid. Sociaal humanisme. Veel mensen gedroegen zich als humanist.	Beide zijn kern voor Bilius. Hij wist van veel activiteiten en tijdschriften niets af. Zoals de <i>Nieuwe Stem</i> . Ook niet-leden waren in opvattingen humanist. Ook arbeiders hadden belangstelling. Normen hanteren. Is bij Marrokkanen ook zo.
15.50 18.50 20.18 22.07	Communicatie over humanisme (met niet humanisten) Bilius sprak met collega's over humanisme. Met militairen geen diepgaande gesprekken over humanisme Discussie met evangelisten Bij BVD verklikt door collega.	Niet-kerkelijke collega's hadden wel humanistische gedragingen maar geen behoefte om lid te worden of erover te filosoferen. Geen belangstelling, niet in verdiepen. Niet veranderen van het leven in humanistische zin. Godsdienstige collega's wisten dat Bilius zo dacht en waren eerst tegen hem. Maar later bleek dat zedelijke opvattingen hetzelfde waren. Desinteresse. Ook over politiek werd niet gesproken. Doe ik fantastisch graag!

Teller: minuut/sec	Index/onderwerp:	Opmerkingen:
22.43	Jaar of 8 geen lid van het Humanistisch Verbond geweest	Hij is weer lid geworden wegens levens- en gezinsmoeilijkheden tijdens scheiding. Misschien kon HV me helpen huwelijk te redden. Bureau was er niet meer. B kwam direct weer in bestuur afd HV.
23.42	Ervaringen oorlog en Crisistijd	Geen extra invloed op keuze voor humanisme.
24.13 25.30 26.30 26.50	Vader Bilius vergaderde nog als NVV in het begin van de oorlog. Duitsers stelden NAF(Nederlands Arbeids Front) in. Vader Bilius werkte net betaald voor vakbond, maar daarna weer via arbeidsbureau. Mensen gaven slechte banen op (gasfabrieken) Bilius ging tot 1944 naar HBS.	In overgangsfase wilden leden afbraak NVV voorkomen. In Middelburg in de provinciale vergadering kregen ze allemaal Mein Kampf. Dat kon je niet weigeren. Kort daarna de vraag: wil jij symphatieverklaring tekenen? Neen. Vader dacht: dat ga ik dan doen. Daarna toch werken voor Duitsers 2,5 jaar erop gezeten tot eiland onder water. Familie plaatselijk bekend als socialist, anti-Duits.
28.15 29.15 30.12	Hij hoorde van Hiroshima. Einstein $E=mc^2$ en relativiteitstheorie. Filosofie relativiteit speelt grote rol. Geen radio voor de oorlog, alleen kranten.	Bilius was een denkend jongetje onder arbeiders. Kocht een boekje over atoombommen en kwam zo met Einstein in aanraking Belangstelling voor relativiteit en filosofie vanaf 17 jaar Geen kennis over buitenland. Vader politiek geïnteresseerd. Buren niet. Geloofden de dominee die mijn vader voor rotte vis uitmaakte.
31.02 32.08 34.50 35.42 37.03	Functies humanistische beweging Hij stopte omdat het gros niet strijdbaar genoeg was. Bilius secretaris Walcheren. Hij bezorgde <i>Slinger</i> zelf om porto uit te sparen. Nieuwe voorzitter via lobbywerk bestuurslid geworden.	Bestuurslid Vlissingen-Middelburg. Daarna secretaris heel Walcheren. Met uitzondering van 1 liberaal . deed veel meer dan rest bestuur stencilde en raapte kwartaalblad/bulletin de <i>Slinger</i> meestal alleen. Toen dik 100 leden over hele eiland.

Teller: minuut/sec	Index/onderwerp:	Opmerkingen:
37.50	Vergaderzaaltje Humanistisch bejaardenhuis mag niet meer.	Nu bij een organisatie die maatschappelijk werk doet en samenwerkt met Humanitas.
38.12	Strijdbaarheid ontbreekt.	Landelijke ontwikkeling.
38.40	Landelijke vergadering persoonsgebonden	Bij gebrek belangstelling, zo denkt hij. Maar dat komt hem nu goed uit.
39.25	Beweging Kritisch Humanisten (BKH)	Zo kent hij Peter Derkx.
41.04	Bilius ook in verontrusten-groep FNV	Ze mochten niet vergaderen op kosten FNV. Het Humanistisch Verbond was verdraagzamer.
43.30	Bestuur Humanistisch verbond leden Elite.	<i>Rekenschap</i> vindt Bilius te theoretisch, te weinig praktisch.
45.20 47.13 Einde	Sinds 3 jaar 1 mei bijeenkomst gehouden met FNV, Humanistisch Verbond, Raad van Kerken, Justitia et Pax (katholiek)	In gespreksgroepen merkte Bilius op dat sinds jaren er in Nederland een groot gat is tussen de top en basis ; het middenkader ontbreekt: de mensen van dubbel modaal, die zoveel verdienen dat ze zich veel kunnen permitteren, interesseren zich niet in maatschappij